

ANTUKUQ WARU WARUN

Kay ñawpa runakunaq
yachayninta qelqarqanku:

Clark Erickson

Kay Candler

Dan Brinkmeier

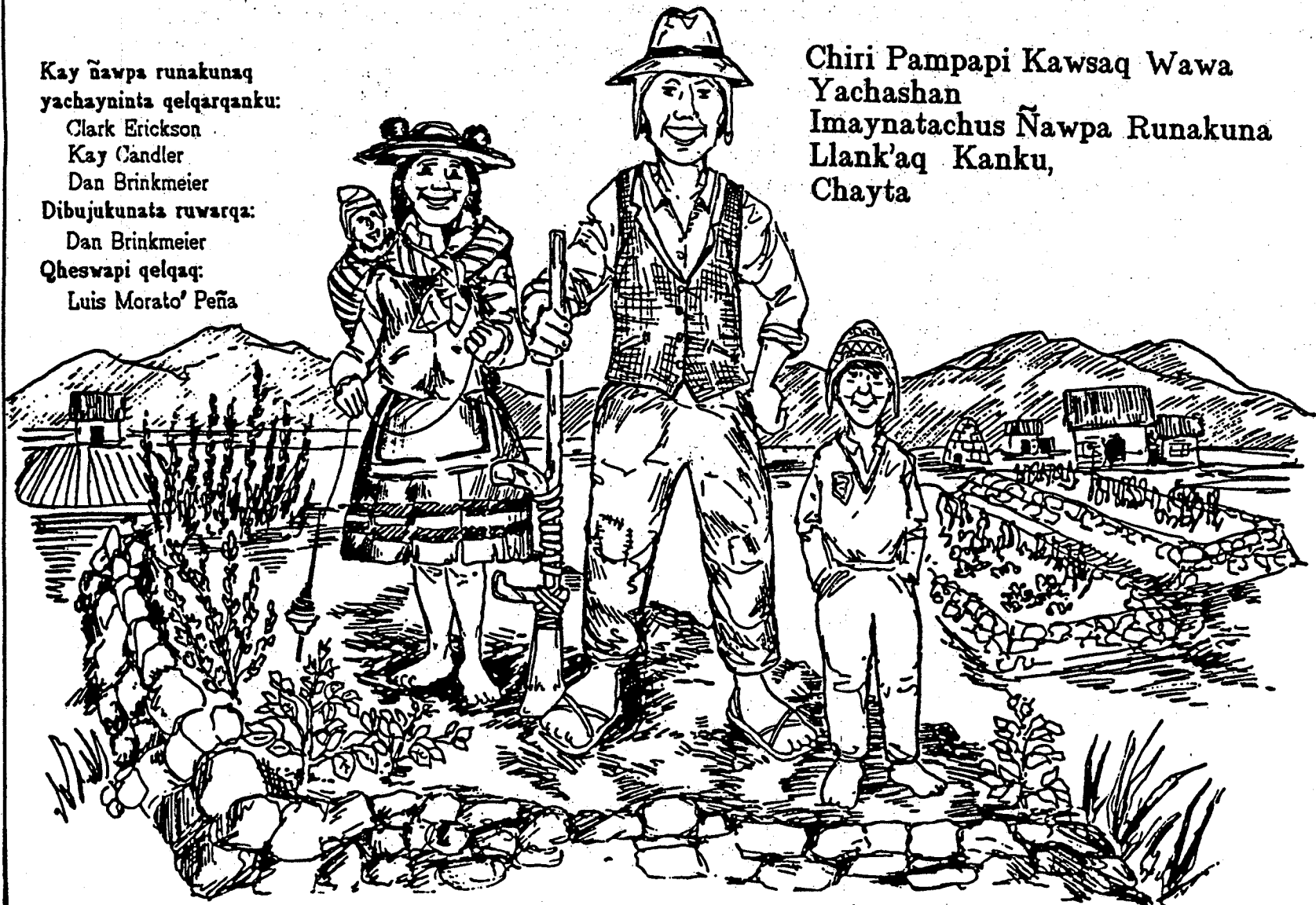
Dibujkunata ruwarqa:

Dan Brinkmeier

Qheswapi qelqaq:

Luis Morato' Peña

Chiri Pampapi Kawsaq Wawa
Yachashan
Imaynatachus Ñawpa Runakuna
Llank'aq Kanku,
Chayta

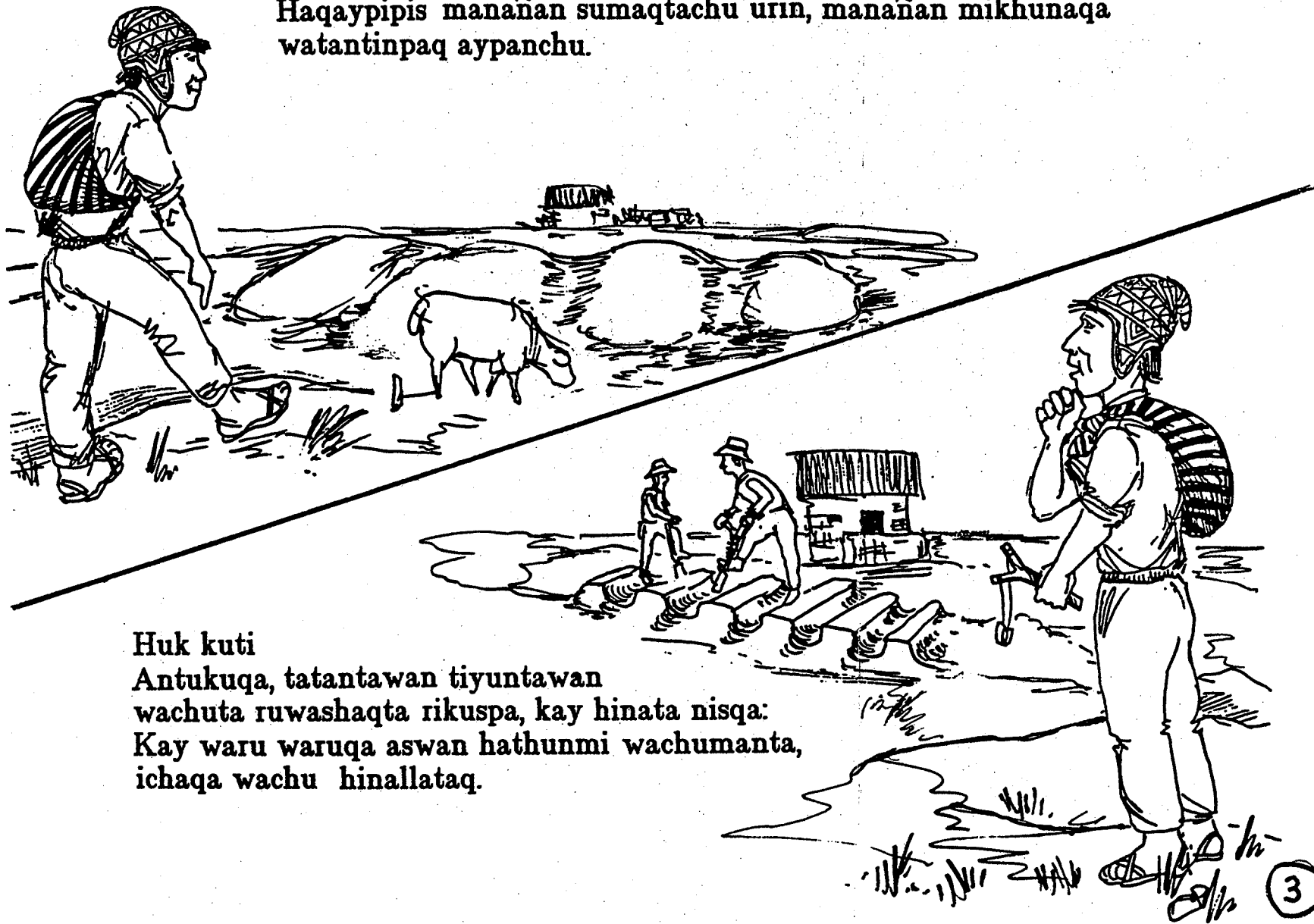
Primera Version Experimental 1986
Proyecto Agrícola de los Campos Elevados, Puno Perú

Antukuq wasinqa hathun chiri pampapi. Chay wasin qayllapiqa ashkha waru waru kasqa.
Chay waru waruta rikuspa, Antukuqa sapallan sonqon ukhupi kay hinata riman:
¿Pikunachus kay waru waruta ruwankuman karqa? ¿Imaynatachus chaypi tarpuq kankupis?

2

Antukuq tatanqa kay hinata rimaq kasqa: Manaña kunanqa kay hallp'api ni iman urinñachu, chayrayku may karupi, orqo patapi llank'amuyku. Haqaypipis manañan sumaqtachu urin, manañan mikhunaqa watantinpaq aypanchu.

Huk kuti

Antukuqa, tatantawan tiyuntawan wachuta ruwashaqta rikuspa, kay hinata nisqa: Kay waru waruqa aswan hathunmi wachumanta, ichaqa wachu hinallataq.

3

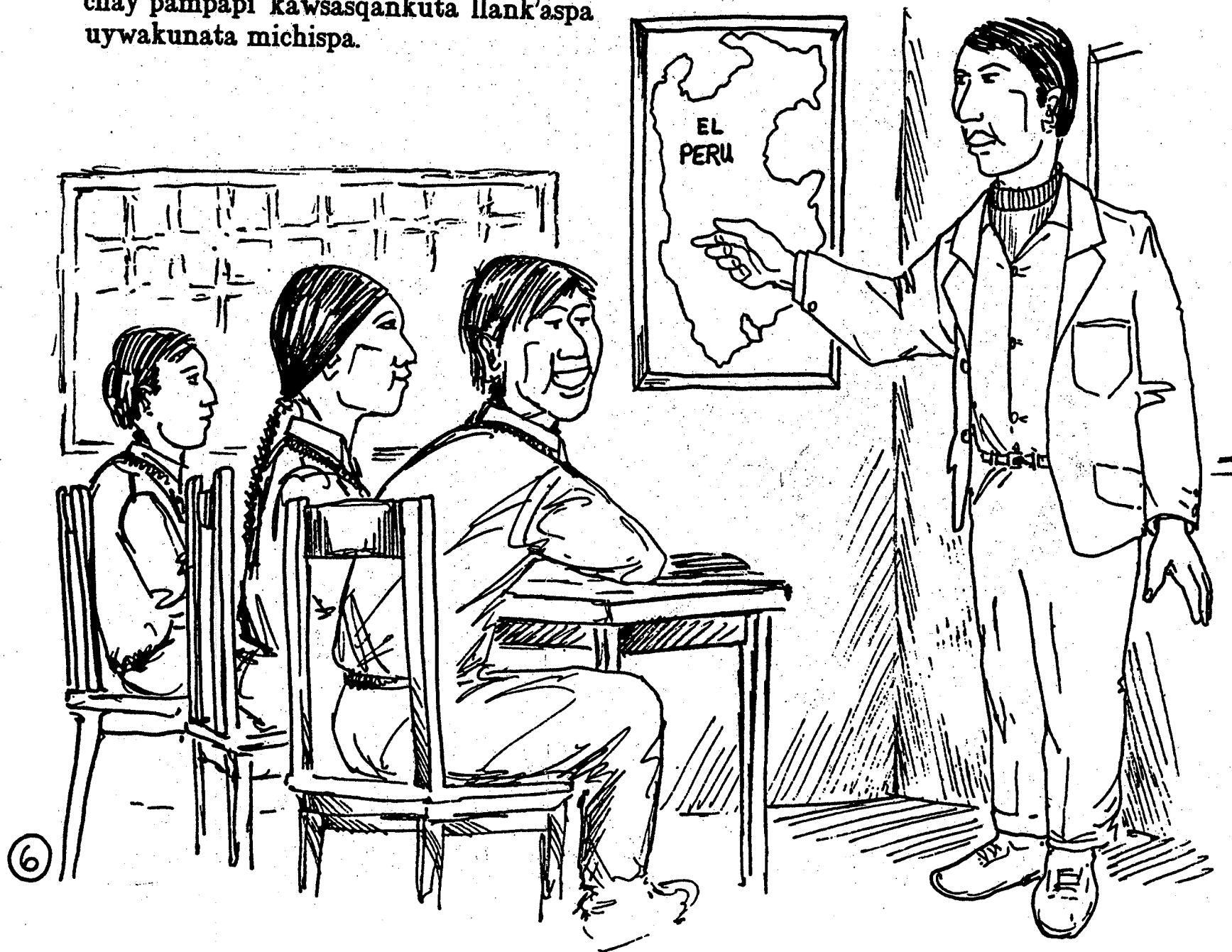
Olindaqa waru warupi llank'aysishaspa huk gentile vasota tarisqa.
Chay vasota tarisqantataq turan Antukuman rikuchisqa.

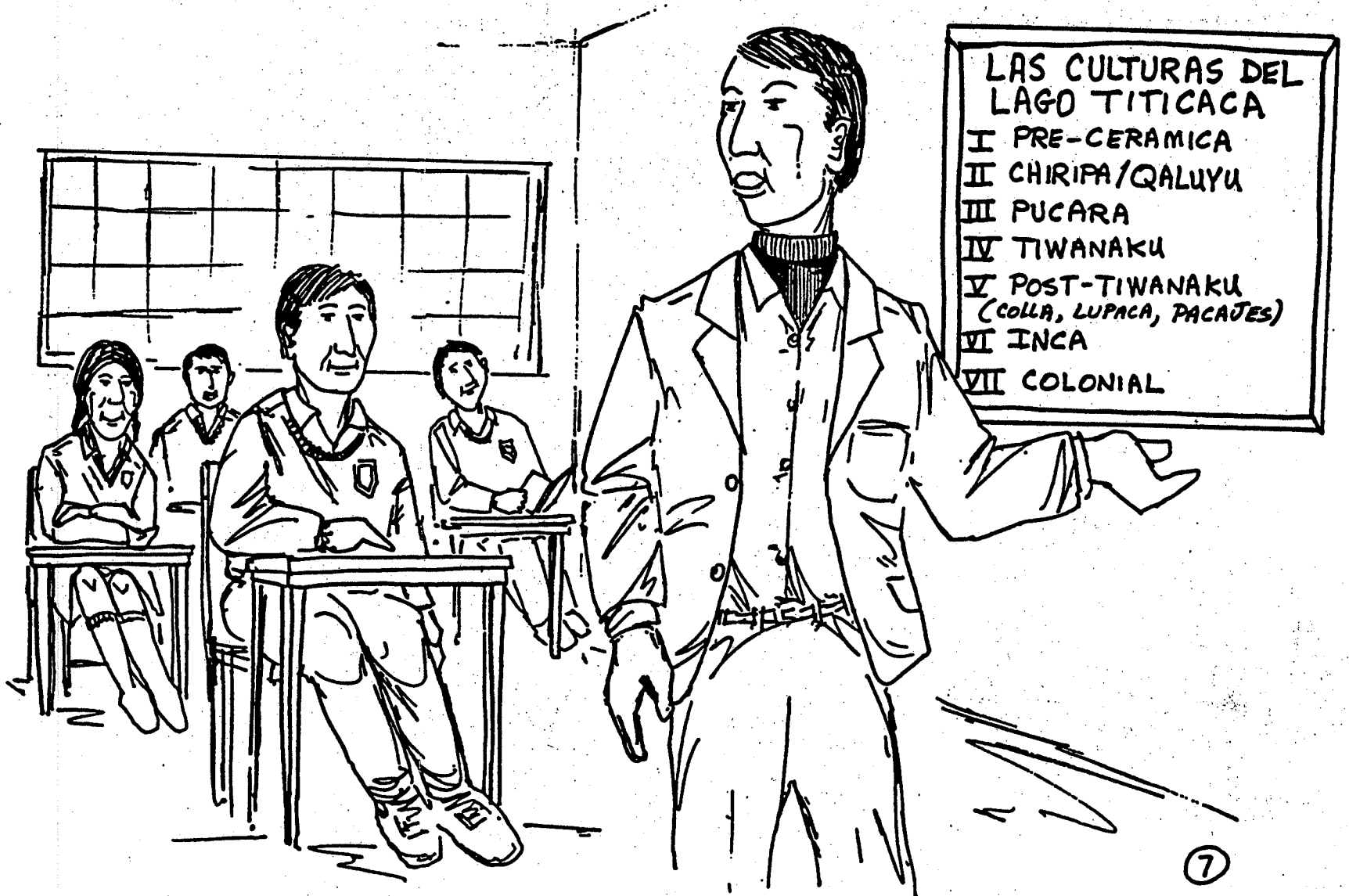
Rikuchiqtinqa Antukuqa panan Olindata nisqa: Kaytaqa may unay
ñawpa ñawpa runakuna ruwasqanku
manaraq inkakuna rikhurimushaqtinku.

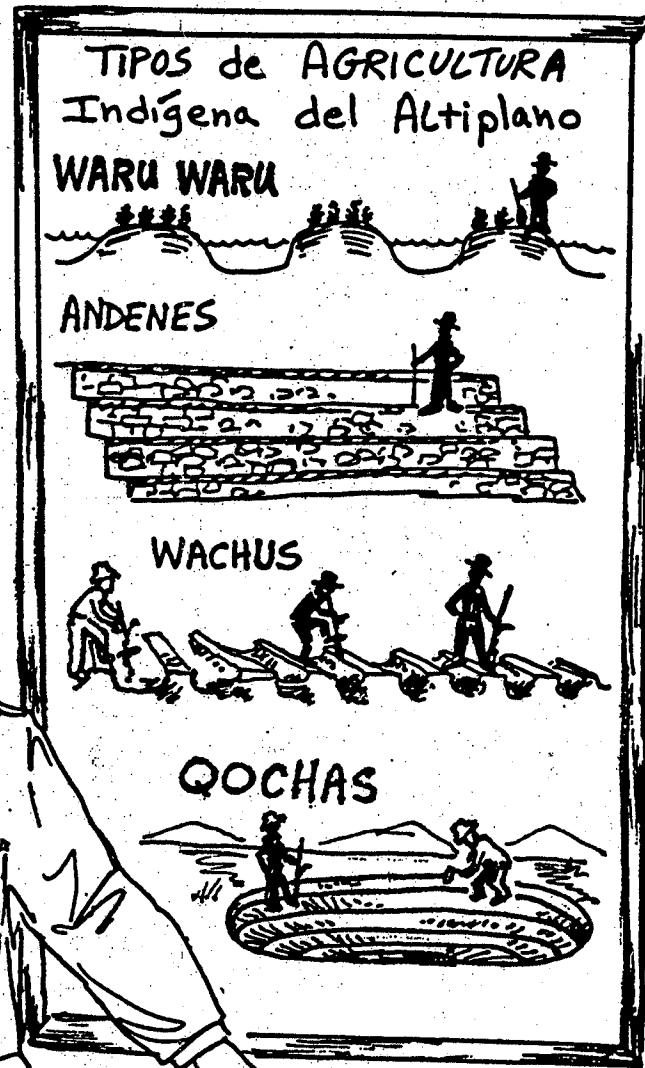
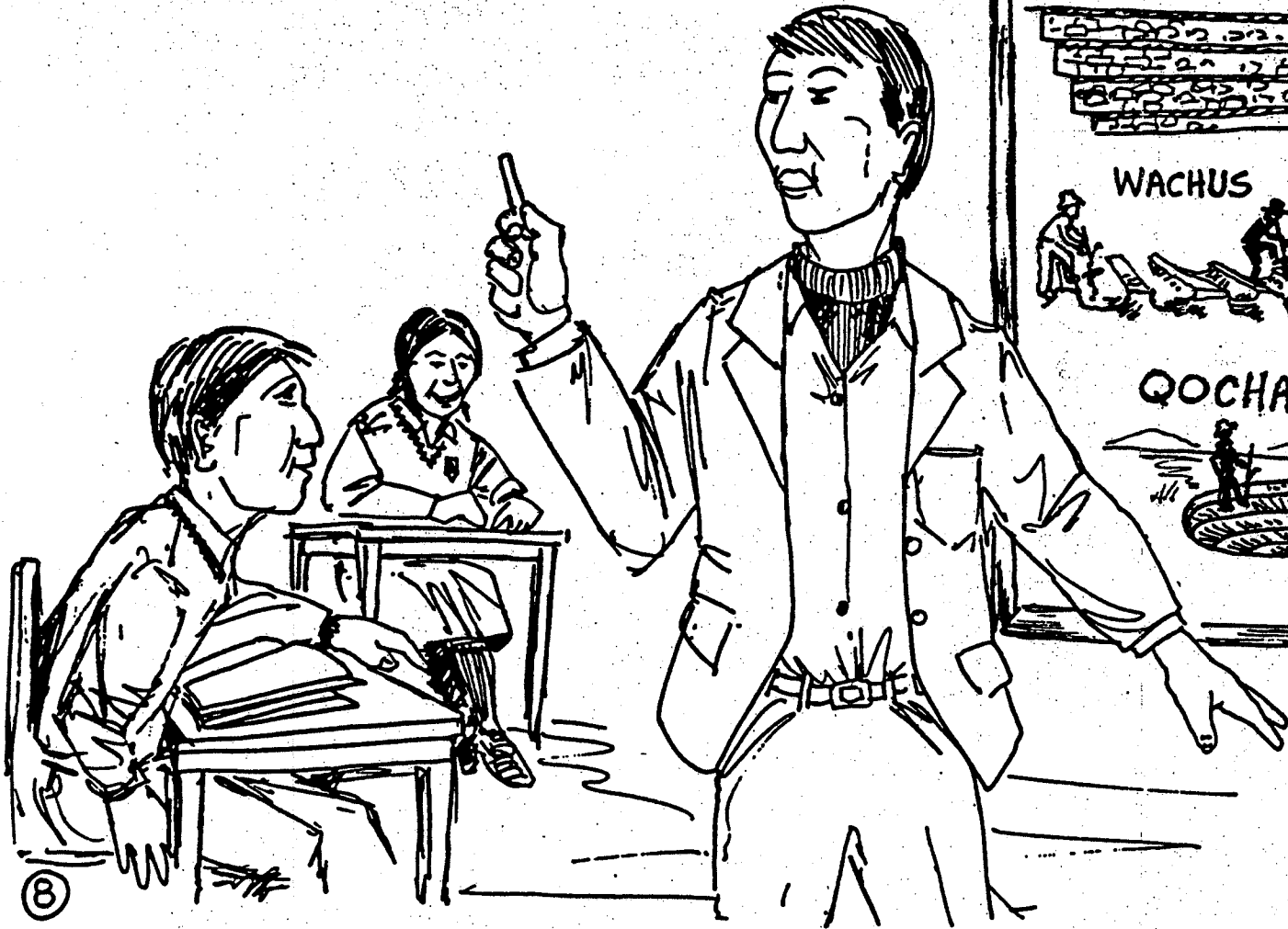
Huk p'unchayqa Antukuq escuelanman huk wiraqocha arqueólogo chayasqa.
Pay chay ñawpa runakunamanta escuelapi rimasqa, pay nisqa,
chay pampapi kawsasqankuta llank'aspa
uywakunata michispa.

Chay arqueólogo nisqa, chay ñawpa runakunaqa waru waruta ruwasqanku,
chaypi tarpuspa sumaqta urichisqanku. Chay pampapiqa ashkha runa kawsasqanku,
llipinkupaqtaq mikhunaqa aypasqa.

Ñawpamantapacha kunankama waru warutaqa
manan pipas llank'asqachu.
Chayrayku Antukuqa nisqa:
¿Manachu sumaq kanman chaypi tarpuy?
Sumaqta uriqtinga mikhunaqa
llapan ayllunchisman aypanman.

Hoqmanta Antukuqa panan Olindaman willasqa chay arqueólogoq rimasqanta.
Payqa nisqa, chay ñawpa ñawpa runakunaqa mana vasokunallatachu ruwasqanku,
paykunan ruwasqanku chay waru waruta, chaypi tarpuspa sumaqta urichisqanku,
llapan ayllutaq sumaqta kawsasqanku.

Antukuq taytan orqopi tarpumunayaqtin,
payta Antukuqa nisqa: Nawpa ñawpa runakunaqa
kay waru waru tarpuspa kawsasqanku.
¿Manachu noqanchispis paykuna hina
kay waru warupi tarpullasunmantaq?

Ichapas allin kanman waway.
Kay pampaqa hathun hallp'a,
uywakunatapis wakin hallp'allapi michinchis,
waru warupis tukuyneppi kashan,
chaypi tarpusunchisman
chayqa sumaqchá kanman.

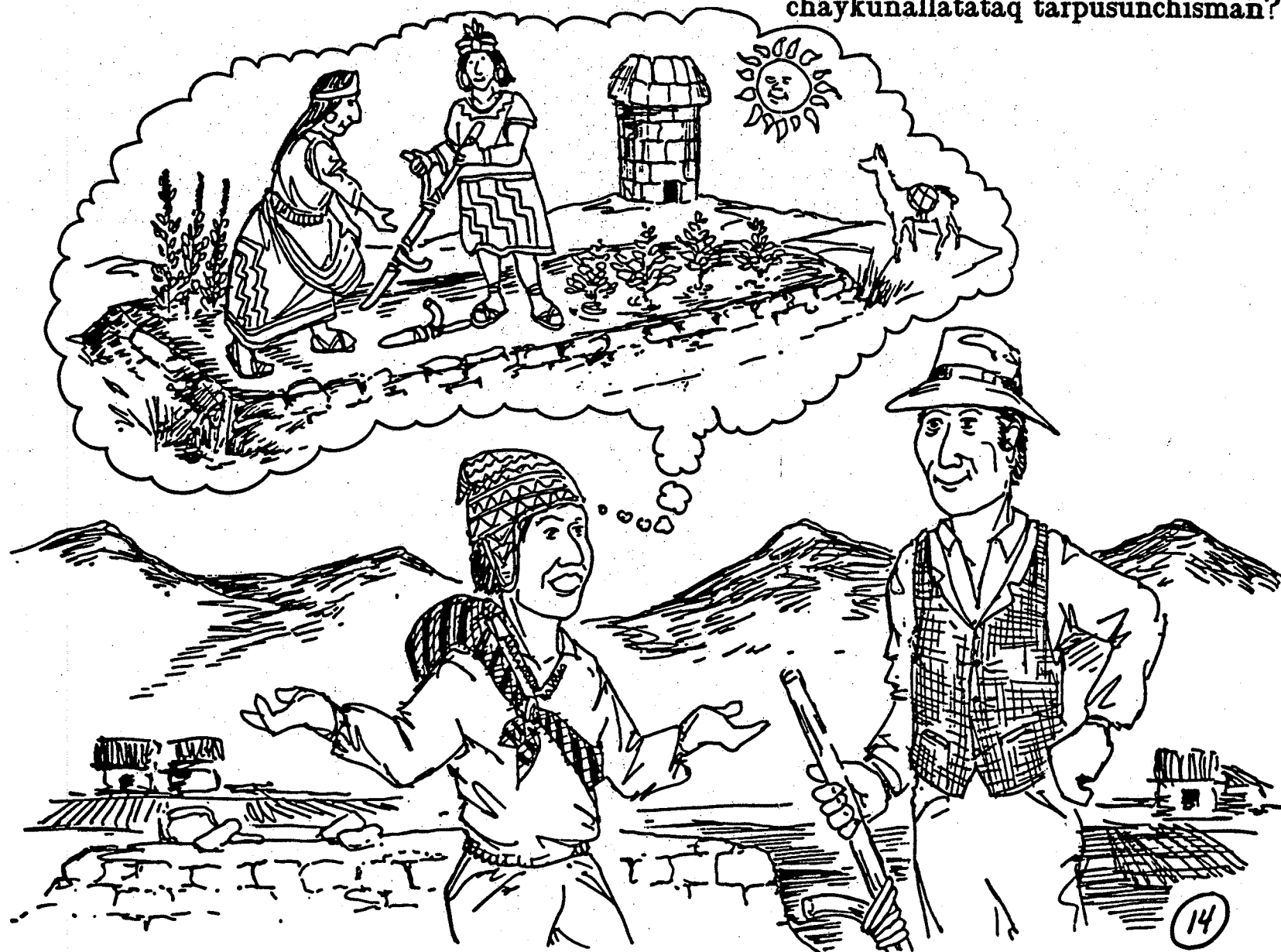
Ankuquq tatanwan wasi masinkunawan ima, waru waruta ruwasqanku.

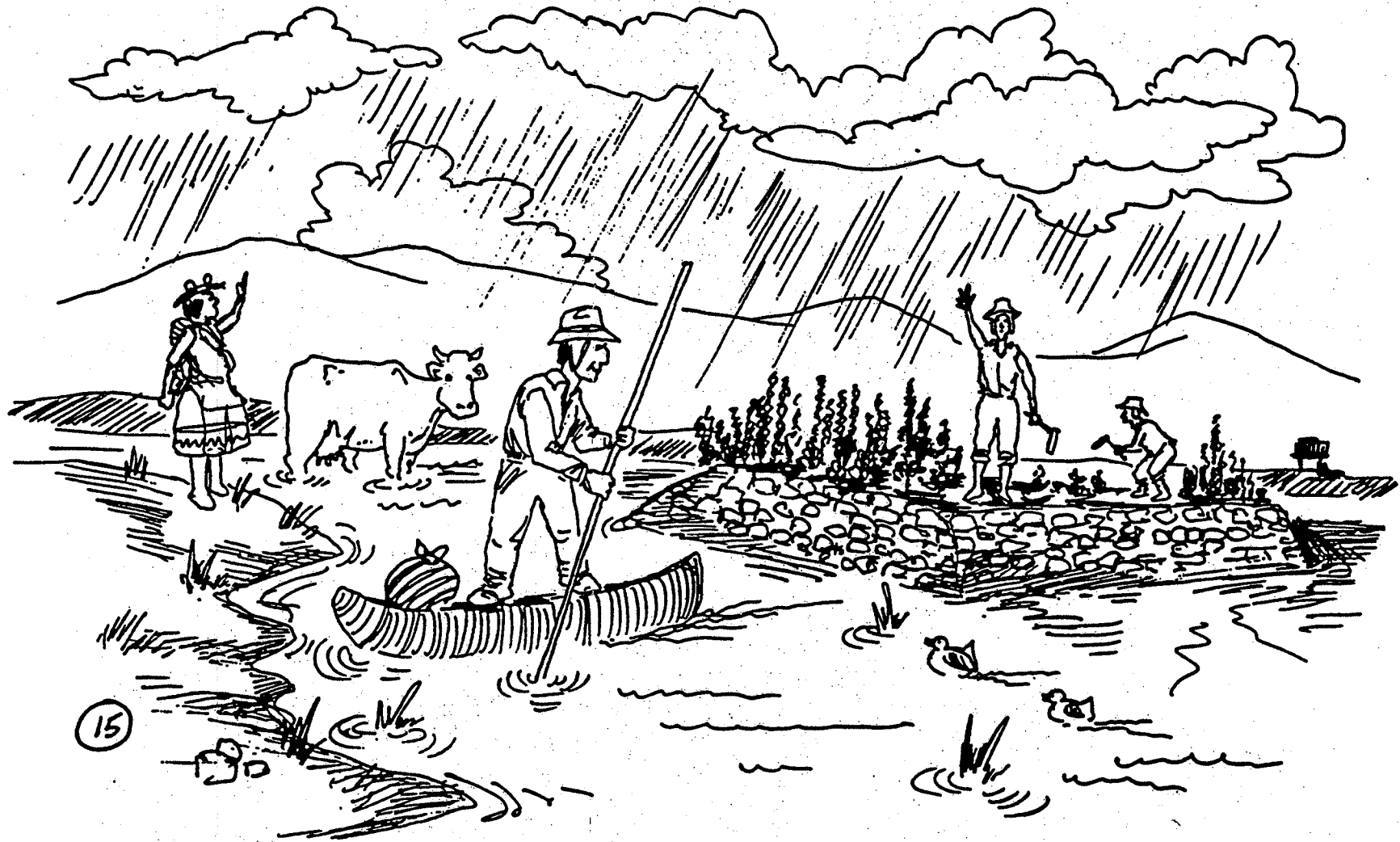
Chay waru warupaq ashkha ch'ampata waru ukhumanta orqosqanku.
Chay ch'ampataq waru waru patapi waqtanawan rawkanawan ñutuchasqanku.

Waru waru wakisqaña kaqtinga Antukuta tatan tapusqa,
¿kunanri imata tarpusunchismanri wawáy? nispa. Antukuqa tatanqa nisqa:
Ñawpa ñawpa runakunapis, inkakunapis tarpuq kasqanku
papata, oqata, ullukuta, isañuta, kiwnata, sarata ima. ¿Manachu noqanchispis
chaykunallataq tarpusunchisman?

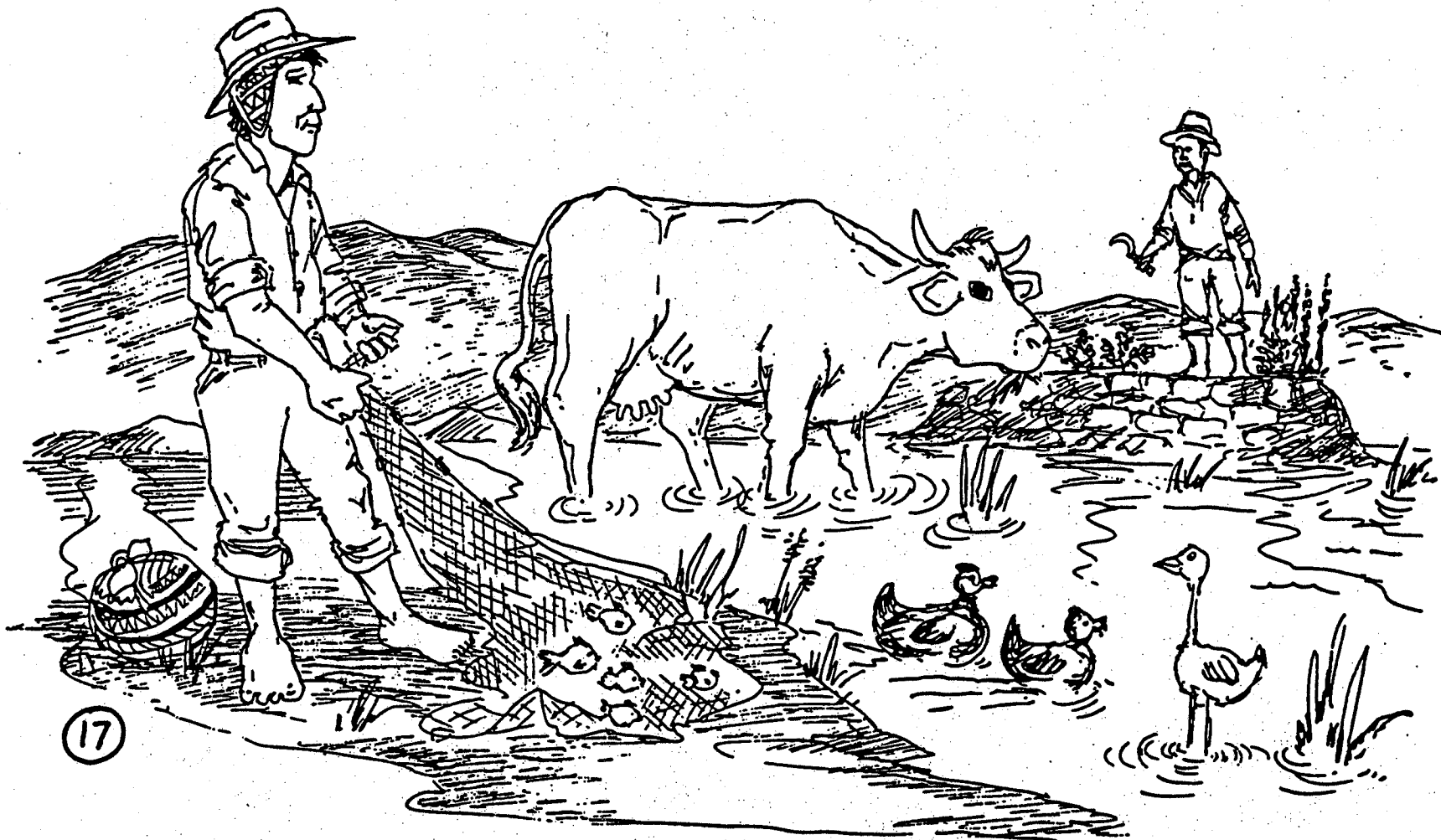
Ahinata rimaspa tarpusqanku, tarpuqtinkuqa chaqraqa wiñasqa.
Munaycha wiñashaqtin sinchita paramusqa, astawan astawan parallasqapuni.
Parallaqtinpuniqa lluy pampaman unu hunt'ayusqa, waru warulla patapi rikhurisqa,
mana chaykunaman unuqa waykusqachu.

Chay waru warupi tarpusqankuqa sumaqta wiñasqa.
Ahinata rikuspa, Antukuqa tatanta nisqa: Sumaqmi chaqranchis kashan,
sumaqchá chay ch'ampa waru ukhumanta orqospa churasqaykichis kanman.

Waru waruqa unu chawpillapi rikhurisqa. Chay unupiqqa tukuy riqch'aq uywa, qora ima rikhurisqa: Hamp'atu, hoq'ollu, patu, laqho, chinka, t'utura, llachu, llapan hunt'asqa. Chay q'omer qorataqa Antuku apasqa waka, uwiha ima mikhunankupaq.

Chay wataqa sinchita paraytawanqa, manaña astawan parasqachu, ch'aki wata kasqa.
Chay hathun chiri pampapi chaqraqa sonqo nanayta ch'akisqa;
ichaqa waru warupi chaqraqa sumaqta wiñarisqa. Qarpaqtinkupis llapan unu
waru ukhupi kakuq kasqa.

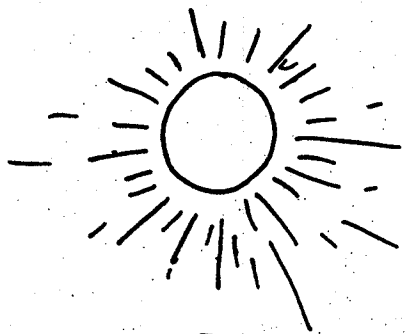

Antukuqa chaqrata munakuspa chay waru waru hallp'ata qhawaykusqa,
chay hallp'aqa sumaq hoq'o kasqa. Unu chawpipi hallp'aqa ahina kasqa.

Hoq p'unchay Antukuqa escuelanman rishaspa
tukuyneqpi wachu chaqrata qasasqata rikusqa,
chayrayku phawaspa waru waru chaqraman risqa.
Chay chaqraqa qhalipacha kasqa, mana qasasqachu.
Chayrayku payqa imaraykuchus ahina nispa yuyarisqa.

Antukuqa escuelanman riq kasqa chay waru waruq ukhüntapuni.
Chay ukhu unuqa q'oñi kasqa mana wakin unu hinachu chiri.
Ahina kaqtin pay yuyarisqa kay hinata:
P'unchayqa Inti q'oñichin kay unuta, kay unu q'oñiri
tuta hark'an waru waru chaqrata chirimanta,
chayrayku kay waru warupi chaqrataqa mana qasanchu.

Waru warupi chaqra uriqtinqa tukuy runa risqanku allaymanqa.
Chaypiqa ashkhata urisqa. Chayrayku llapan runa kuisqa kasqanku;
sapa yurapi ashkha papa, oqa urisqa.

Allaypiqa Antuku hathuchaq papata akllasqa wathiyapaq, Olindataq wakichisqa ch'aqotan.
Chay p'unchaymantapacha tukuy runa hathuchaq waru waruta ruwaspa, tarpusqanku.

Kunanqa waru warupi ch'ampaqa kanraq,
chaypi hoqmanta tarpunqaku,
manaraq hoqmanta
ch'ampataqa churanqakuchu.

Antukuqa chay waru waru ukhupi
ismusqa qorakunata, unu uywakunata
ashkhata rikusqa.
Chayta rikuspa tatanman rikuchisqa,
kayqa sumaq wanu chaqrapaq, nispa.

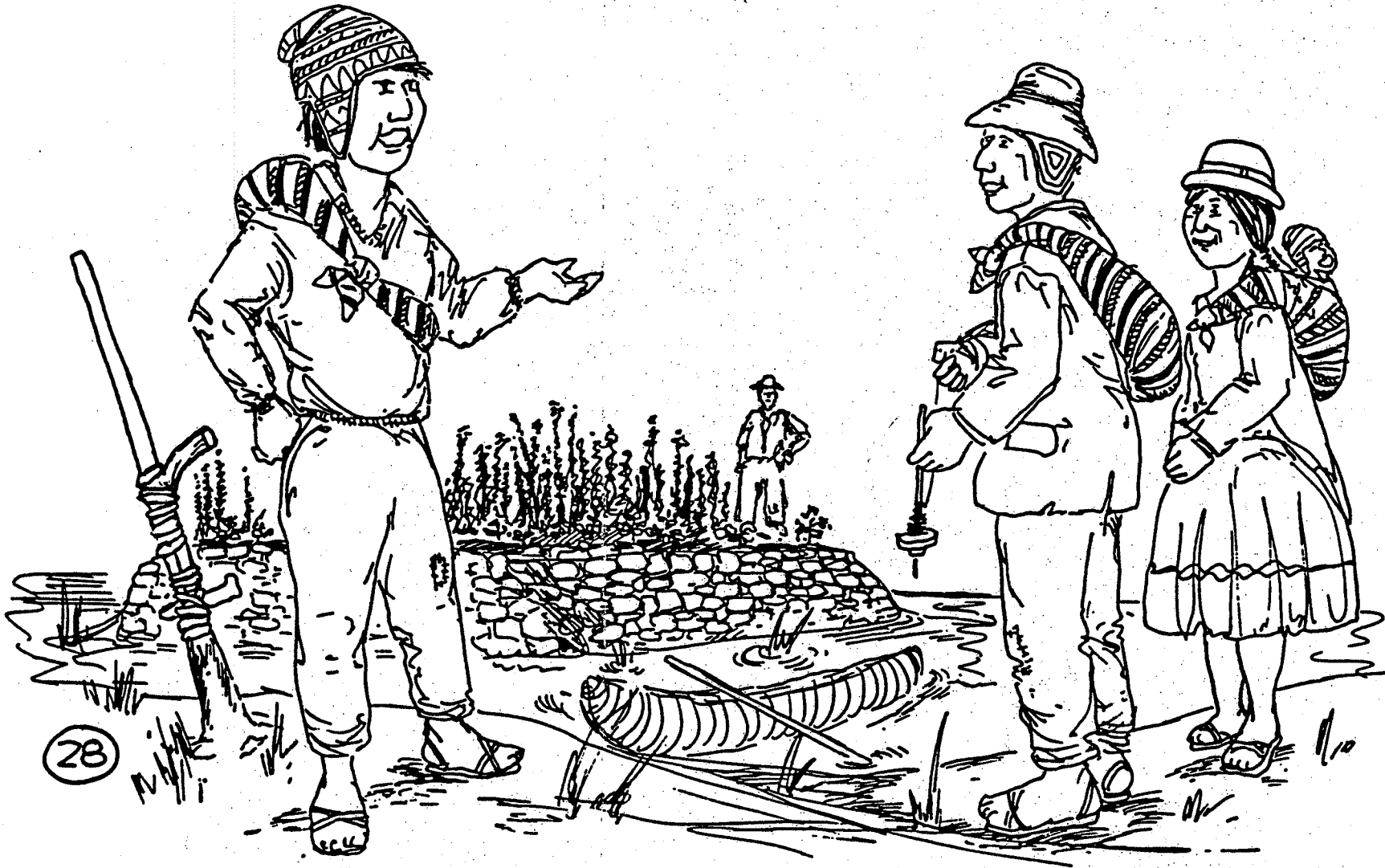
Antukuq tatanqa yachan chay ismusqa wanuqa sumaq chaqrapaq kasqanta.
Chayrayku wawanta nin: Wawáy kunanqa hallp'aqa kallpayoqllaraq,
manaraq churasunchu wanuta; hallp'api pisitaña uriqtinqa
sapa wata wanuwan tarpusunchis, mana samanqachu hallp'aqa.

Ama ni ima riqch'aq onqoy chaqraman waykunapaq,
waru warupiqqa sapa wata hoqtataq tarpunqaku. Hoq wata papata, hoq wata oqata,
hoq wata ullukuta, hoq wata qañiwata, hoq wata kiwnata,
ahinata hoqtataq hoqtataq churanqaku.

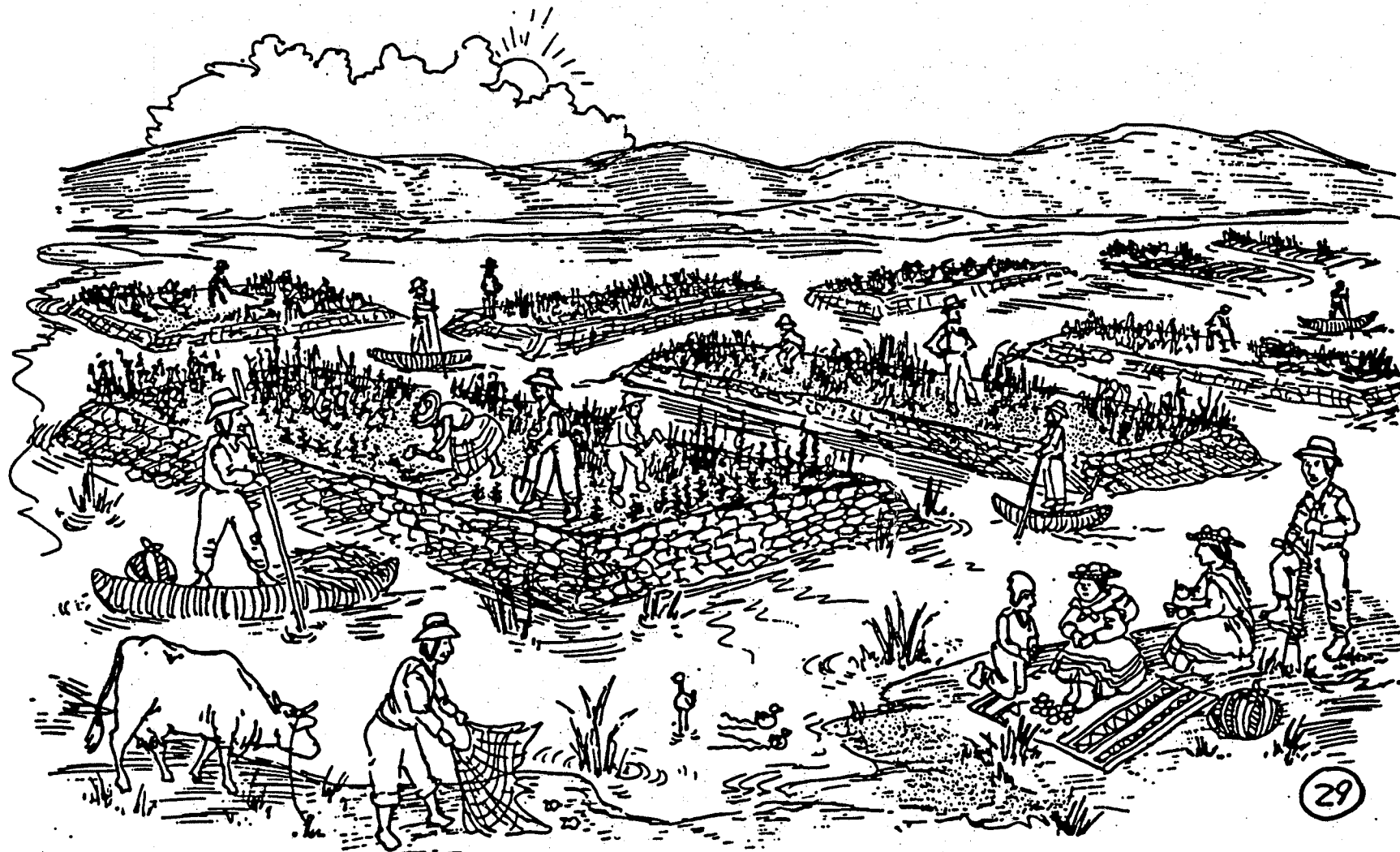
Ashkha runa hoq ayllukunamanta hamusqanku
chay waru warupi tarpusqa chaqrata qhawaq.
Hamuqtinkuqa Antukuqa manchay kuisqataq sonqon hunt'ataq kasqa.

Chay llapan chiri pampapi atinraq chaqra uriyta, chaypaqqa ñawpa ñawpa runa hina kayneqpi haqayneqpi waru warukunata ruwananku.

Tukuyninchis waru waruta ruwayta atinchis, manan sasachu nitaq qolqepaqchu.

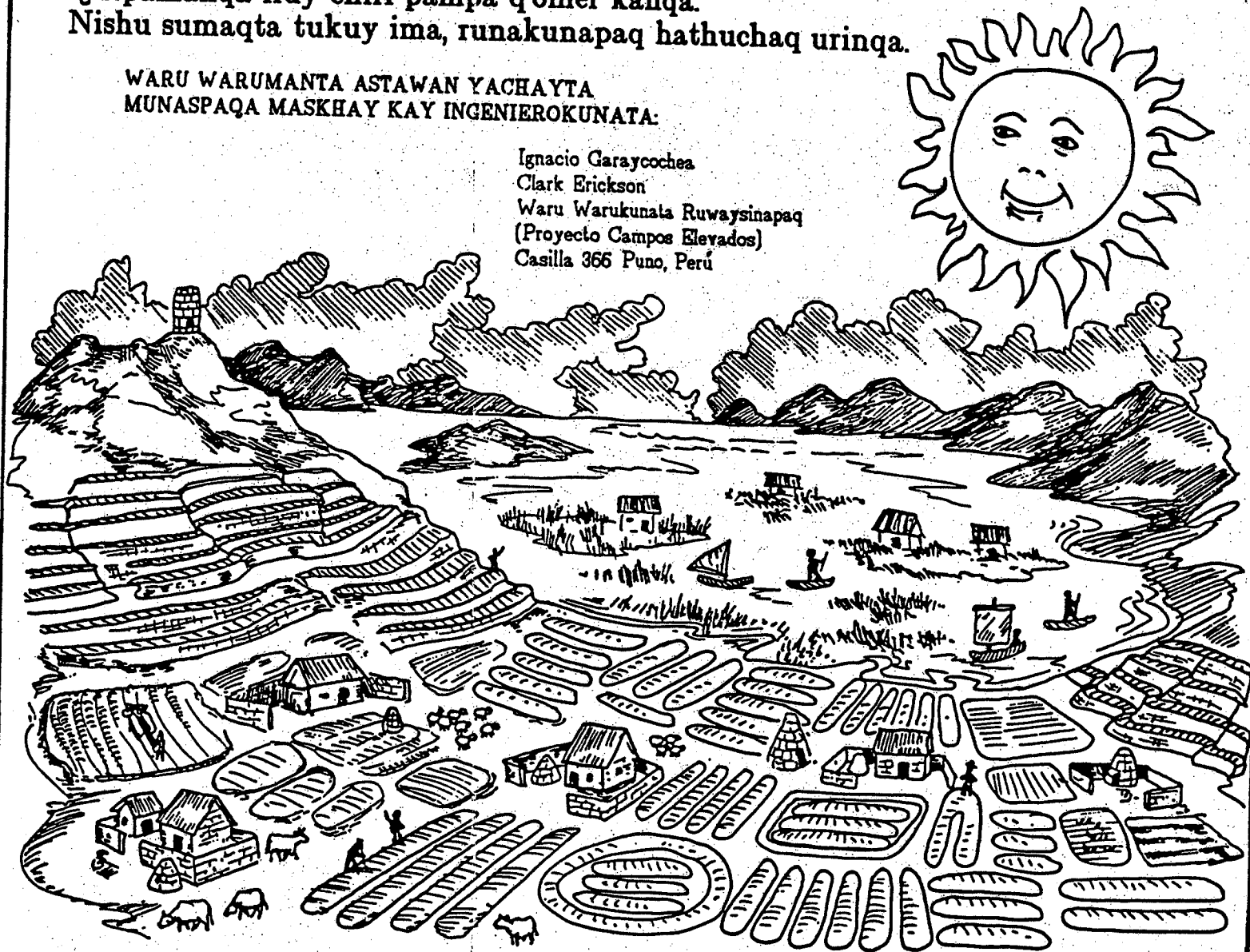
Chay waru warupi hallp'aqa sapan wata kayllanqapuni sumaqta.

Qhepamanqa lluy chiri pampa q'omer kanqa.
Nishu sumaqta tukuy ima, runakunapaq hathuchaq urinqa.

WARU WARUMANTA ASTAWAN YACHAYTA
MUNASPAQA MASKHAY KAY INGENIEROKUNATA:

Ignacio Garaycochea
Clark Erickson
Waru Warukunata Ruwaysinapaq
(Proyecto Campos Elevados)
Casilla 366 Puno, Perú

(c)1986 Proyecto Agrícola de los Campos Elevados
Prohibida la reproducción total o parcial de los textos, dibujos y diseños.